

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1992-1993**

16 SEPTEMBER 1993

Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 748 en 750 van het Gerechtelijk Wetboek

(Ingediend door de heer Erdman)

TOELICHTING

Het ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek had dertien doelstellingen: één daarvan was het uitsluiten van de mogelijkheid om kort vóór of op de rechtsdag besluiten neer te leggen (behalve in uitzonderlijke gevallen). Men wilde een middel zoeken om de alom verspreide klacht van de « blanke zittingen » te bannen.

Volgens de oude rechtspleging werd een rechtsdag bepaald; slechts op het laatste ogenblik werden conclusies genomen, die de andere gedingvoerende partij noodzaakte een uitstel te vragen: aldus verviel de rechtsdagbepaling.

In het oorspronkelijk ontwerp [Gedr. St. Senaat 1198-1 (1990-1991)] werd het initiatief om een rechtsdag aan te vragen nog aan de meest gerede partij gelaten.

Bij behandeling van dit ontwerp in de commissie voor de Justitie van de Senaat werd uiteindelijk, na grondig overleg, een nieuwe tekst ingevoegd, zowel voor de artikelen 747 en 748 van het Gerechtelijk Wetboek als voor artikel 750 (Gedr. St. Senaat 301-2, B.Z. 1991-1992).

Abstractie gemaakt van de rechtspleging opgenomen in de artikelen 735, respectievelijk 755 van het

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1992-1993**

16 SEPTEMBRE 1993

Proposition de loi modifiant les articles 748 et 750 du Code judiciaire

(Déposée par M. Erdman)

DEVELOPPEMENTS

Le projet de loi modifiant le Code judiciaire poursuivait treize objectifs. L'un d'entre eux était de mettre fin à la possibilité de déposer des conclusions peu de temps avant la fixation ou à la date de celle-ci (sauf dans des cas exceptionnels). On cherchait un moyen de conjurer les plaintes formulées de toutes parts concernant les « audiences blanches ».

Selon l'ancienne procédure, une fixation avait lieu; ce n'est qu'au dernier moment que des conclusions étaient remises, ce qui forçait l'autre partie litigante à demander la remise de la cause: la fixation devenait ainsi caduque.

Le projet initial [Doc. Sénat 1198-1 (1990-1991)] laissait encore à la partie la plus diligente l'initiative de demander une fixation.

Lors de l'examen de ce projet en Commission de la Justice du Sénat, on a finalement, après des discussions approfondies, inséré un texte nouveau, tant pour les articles 747 et 748 du Code judiciaire que pour l'article 750 (Doc. Sénat 301-2, S.E. 1991-1992).

Abstraction faite de la procédure prévue respectivement aux articles 735 et 755 du Code judiciaire et sans

Gerechtelijk Wetboek en zonder thans de procedure bepaald in artikel 751 van het Gerechtelijk Wetboek in discussie te brengen, kan worden gezegd dat de wet van 3 augustus 1992 in het Gerechtelijk Wetboek twee wegen heeft ingevoegd voor de rechtsdagbepaling:

1. Het gezamenlijk verzoek van de gedingvoerende partijen (art. 750 van het Gerechtelijk Wetboek).

De regering die het amendement had ingediend verantwoordde dit als volgt: «*Het gezamenlijk verzoek om bepaling van de rechtsdag wordt regel, gelet op de mogelijkheid waarover de partijen beschikken om op grond van artikel 747, § 2, de rechter te verzoeken de rechtsdag te bepalen in geval een partij niet deelneemt aan het in staat stellen van de zaak.*»

2. Het toepassen van de rechtspleging, voorzien in artikel 747, § 2.

In essentie was deze opgevat om een onwillige partij ertoe te brengen conclusies te nemen en aldus te verhelpen aan het niet dwingend karakter van de termijnen vervat in artikel 747, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek. Maar artikel 747, § 2, voorzag ook bij de regeling van de procedure de vraag aan de Voorzitter gericht om, eventueel en voor zover als nodig na het bepalen van de termijnen voor het nemen van conclusies of eventueel tot opstellen van replieken, de rechtsdag te bepalen. In het verslag Arts [Gedr. St. Senaat 301-2 (B.Z. 1991-1992)] wordt deze situatie uitdrukkelijk toegelicht (blz. 66): «*de eiser en de verweerde hebben hoofdconclusies uitgewisseld (het vonnis zal zeker op tegenspraak worden gewezen, zie artikel 804); bij ontvangst van de antwoordconclusies van de eiser doet de verweerde geen wederantwoord en weigert hij het gezamenlijk verzoek om de rechtsdag te bekomen, te ondertekenen; teneinde de rechtspleging verder te kunnen zetten, verzoekt de eiser om een regeling van termijnen waardoor hij aan de verweerde een laatste mogelijkheid biedt om conclusies te nemen; gezien de omstandigheden zal hij aan de magistraat voorstellen om aan elke partij een conclusierijn van 15 dagen toe te staan en de rechtsdag te bepalen op de zitting die het verstrijken van die tweevoudige termijnen dicht benadert. Op die wijze zal hij de gewenste rechtsdag bekomen.*»

De praktijk toont nu aan dat de doelstelling van de wetgever in genen deele een weerklank vindt.

Indien het gezamenlijk aanvragen van rechtsdag ondermijnd wordt door belangen van partijen die uiteraard geen oog hebben voor een snelle evolutie van de procedure, moet worden vastgesteld dat thans blanco-zittingen worden aangekondigd bij gebrek aan vastgestelde zaken. Dit systeem werkt dus remmend op de procedure. Men zou ten onrechte voorhouden dat het een deontologisch probleem is. Bovendien is de argwaan van partijen, die verschijnen zonder bijstand van een advocaat, soms begrijpelijk.

Indien de wetgever impliciet deze moeilijkheid had voorzien en een correctief had ingebouwd in arti-

mettre aujourd’hui en discussion la procédure visée à l’article 751 du même Code, on peut dire que la loi du 3 août 1992 a introduit dans le Code judiciaire deux modes de fixation:

1. La demande conjointe des parties litigantes (art. 750 du Code judiciaire).

Le Gouvernement, qui avait déposé l’amendement, le justifiait comme suit: «*La règle devient la demande conjointe de fixation, compte tenu de la possibilité ouverte aux parties par l’article 747, § 2, de demander au juge de fixer la date de l’audience de plaidoiries lorsqu’une partie ne participe pas à la mise en état de la cause.*»

2. L’application de la procédure prévue à l’article 747, § 2.

Essentiellement, celle-ci était conçue pour amener une partie récalcitrante à conclure et, ainsi, pour remédier au caractère non impératif des délais prévus à l’article 747, § 1er, du Code judiciaire. Mais l’article 747, § 2, prévoyait également, pour régler la procédure, la demande adressée au président pour qu’il procède à la fixation, éventuellement et pour autant que de besoin après la détermination des délais pour conclure ou, le cas échéant, pour rédiger des répliques. Le rapport Arts [Doc. Sénat 301-2 (S.E. 1991-1992)] commente explicitement cette situation (p. 66): «*le demandeur et le défendeur ont échangé des conclusions principales (la décision sera nécessairement contradictoire — cf. l’article 804); au reçu des conclusions du demandeur, le défendeur ne réplique pas et refuse de signer un bulletin de fixation; pour débloquer la situation, le demandeur sollicite un aménagement de délai en offrant au défendeur une ultime possibilité de conclure mais, vu les circonstances, il proposera, par exemple, au magistrat, d’accorder à chaque partie un délai de quinze jours pour conclure et la fixation à l’audience de plaidoiries la plus rapprochée suivant l’expiration de ce double délai. Il obtiendra ainsi la fixation souhaitée.*»

Or, la pratique nous apprend que l’objectif du législateur est resté sans écho.

Si la demande conjointe de fixation est minée par les intérêts des parties qui, bien entendu, ne visent pas à un déroulement rapide de la procédure, il faut constater qu’à l’heure actuelle, on annonce des audiences blanches à défaut d’affaires fixées. Ce système a donc pour effet de freiner la procédure. On pourrait prétendre indûment que c’est là un problème déontologique. En outre, la méfiance des parties qui comparaissent sans l’assistance d’un avocat est parfois compréhensible.

Si le législateur avait prévu implicitement cette difficulté et introduit un correctif à l’article 747, § 2,

kel 747, § 2, Gerechtelijk Wetboek, dan moet ook daar de praktijk aantonen dat de tekst van de wet soms wordt aangegrepen om geen gevolg te geven aan soortgelijke aanvragen (zie onder meer Georges de Leval, *Loi du 3 août 1992: mise en état et fixation des causes, Revue de jurisprudence J.I..M.B.* nr. 24, 18 juni 1993). Men roept in dat enkel « indien de omstandigheden van de zaak de regeling van de conclusietermijnen verantwoorden » de procedure, voorzien door artikel 747, § 2, kan worden toegepast. Verzoeken om dit artikel toe te passen wanneer er conclusies werden gewisseld, worden afgewezen daar de zaak « kennelijk in staat » is, zodat de partijen gezamenlijk een rechtsdag kunnen vragen. Sommigen onderstrepen dat het bepalen van de rechtsdag bij toepassing van artikel 747, § 2, een zware en trage rechtspleging is.

Terloops mag worden opgemerkt dat het artikel 747, § 2, geen termijnen bepaalt waarbinnen de griffier het verzoekschrift bij gerechtsbrief bezorgt aan de partijen en hun advocaten, zodat het probleem ook daar rijst.

Sommigen opperen de mogelijkheid om de voorwaarden bij de aanhef van artikel 747, § 2, te laten wegvalLEN en het langs die weg aanvragen van een rechtsdag als een absoluut recht van een proces-partij uit te bouwen: dit is niet de weg die in het wetsvoorstel wordt gevuld.

Met dit voorstel is het de bedoeling een tussenweg te kiezen: tegenover de inertie van een gedingpartij, die blijkbaar niet wenst mee te werken aan een gezamenlijk verzoek van rechtsdagbepaling, en zonder onmiddellijk de zware procedure van artikel 747, § 2, te moeten inroepen, wordt een derde weg aangereikt aan de meest gerede partij die een initiatief kan nemen. Men verzoent in het licht van de praktijk de oorspronkelijke tekst van artikel 750 (en de tekst van het oorspronkelijk ontwerp) met de bestaande teksten.

Analyse van het voorstel

1. Door de bestaande tekst als § 1 te behouden wordt in genen dele afgeweken van de bedoelingen van de wet van 3 augustus 1992.

2. De derde weg die wordt ingevoegd door de nieuwe § 2 van artikel 750 is onderworpen aan verschillende voorafgaande voorwaarden:

a) alle partijen moeten conclusies hebben neergelegd: men kan erover discussiëren of het effectief neerleggen verplicht moet worden gemaakt dan wanneer artikel 745 de overlegging regelt;

b) er is geen overeenstemming tussen de partijen om een gezamenlijk verzoek om rechtsdagbepaling in te dienen: hier rijst natuurlijk de vraag van de bewijsvoering. Het is eenvoudig op te lossen door bij het

du Code judiciaire, la pratique montre là aussi que l'on invoque parfois le texte de la loi pour ne pas donner suite à de telles demandes (voir notamment Georges de Leval, *Loi du 3 août 1992: mise en état et fixation des causes, Revue de jurisprudence J.I..M.B.* nr. 24, 18 juin 1993). On fait valoir que ce n'est que « lorsque les circonstances de la cause justifient l'aménagement des délais pour conclure » que la procédure prévue à l'article 747, § 2, peut être appliquée. Les demandes tendant à obtenir l'application de cet article après l'échange des conclusions sont rejetées, étant donné que l'affaire est « manifestement en état », de sorte que les parties peuvent demander conjointement une fixation. Certains soulignent que la fixation en application de l'article 747, § 2, est une procédure lourde et lente.

Signalons au passage que l'article 747, § 2, ne fixe pas de délai dans lequel le greffier transmet la demande par pli judiciaire aux parties et à leurs avocats, si bien que le problème se pose également à ce propos.

D'aucuns évoquent la possibilité de supprimer les conditions prévues dans la phrase liminaire de l'article 747, § 2, et d'ériger en droit absolu d'une partie litigante les demandes de fixation faites de cette façon: telle n'est pas la voie suivie par la présente proposition de loi.

Nous optons pour un compromis: face à l'inertie d'une partie litigante, qui ne désire manifestement pas coopérer à une demande conjointe de fixation, et sans devoir recourir immédiatement à la procédure lourde de l'article 747, § 2, nous proposons une troisième voie à la partie la plus diligente, qui peut prendre une initiative. Au vu de l'expérience acquise, nous conciliions le texte initial de l'article 750 (et le texte du projet initial) avec les textes existants.

Analyse de la proposition

1. En maintenant le texte existant sous la forme d'un § 1er, on ne s'écarte aucunement des objectifs de la loi du 3 août 1992.

2. La troisième voie qu'ouvre le § 2 nouveau de l'article 750 est soumise à différentes conditions préalables:

a) toutes les parties doivent avoir conclu: on peut discuter la question de savoir si le dépôt effectif de conclusion doit être rendu obligatoire alors que l'article 745 règle la communication;

b) il n'y a pas d'accord entre les parties pour introduire une demande conjointe de fixation: ici se pose naturellement le problème de l'administration de la preuve. On peut le résoudre simplement, en annexant

verzoekschrift, bedoeld in artikel 750, § 2 (nieuw), afschrift te voegen van de vraag gericht aan de andere gedingvoerende partijen om een gezamenlijk verzoek tot rechtsdagbepaling mede te ondertekenen en te stellen in het verzoekschrift dat daarop geen reactie is gekomen.

Men moet geen formalistische rechtspleging gaan uitbouwen met sommatie en dergelijke. Vermits de gedingvoerende partijen in kennis worden gesteld van het verzoek hebben ook zij de mogelijkheid op dit punt te reageren;

c) de termijn bepaald bij artikel 747, § 1, derde lid, moet verstrekken zijn: met gaat uit van de veronderstelling dat verweerde en eiser geconcludeerd hebben en dat aan de verweerde binnen de termijn van 15 dagen voorzien in artikel 747, § 1, derde lid, de gelegenheid werd geboden een repliek-conclusie op te stellen.

Eens aan deze voorwaarden werd voldaan zal de meest gerede partij een verzoekschrift richten aan de Voorzitter teneinde een rechtsdag te zien bepalen.

Op dit verzoekschrift, dat ter kennis wordt gebracht van de partijen en hun advocaten, kunnen twee verschillende reacties volgen:

a) geen enkele reactie, waardoor impliciet moet worden afgeleid dat effectief alle partijen erkennen dat de zaak in staat is en niemand nog termijnen aanvraagt om bijkomende conclusies op te stellen: in dat geval zal de Voorzitter de rechtsdag bepalen en zal deze ter kennis worden gebracht aan alle partijen. Deze rechtsdagbepaling zal alle effecten hebben van de rechtsdagbepaling zoals voorzien in artikel 750, § 1 (daarom moet dan ook artikel 748 worden aangepast zoals infra aangetoond);

b) ofwel reageert een andere gedingpartij en dan komt men zonder meer in de procedure voorzien door artikel 747, § 2, en wordt gehandeld zoals daarin voorzien (maar zonder mogelijke betwisting betreffende de toepasselijkheid van deze bepaling).

De voorgestelde rechtspleging heeft het voordeel dat men de oorspronkelijke teksten van artikel 750 (thans § 1) en artikel 747, § 2, behoudt in hun oorspronkelijke draagwijdte maar een derde weg invoegt ten voordele van de meest gerede partij.

Men kan natuurlijk argumenteren dat dit een overbodige toevoeging is maar de praktijk toont aan dat men absoluut een aansporing moet geven om daadwerkelijk tot rechtsdagbepaling te komen. Indien er enerzijds wordt afgeweken van hetgeen de regel moet zijn, namelijk het gezamenlijk verzoek tot rechtsdagbepaling en anderzijds door een groeiende rechtspraak de zware rechtspleging van artikel 747, § 2, wordt uitgehouden, wanneer het er om gaat enkel

à la requête visée à l'article 750, § 2 (nouveau), une copie de la demande, adressée aux autres parties litigantes, de contresigner une demande conjointe de fixation et en indiquant dans la requête qu'elle n'a déclenché aucune réaction.

Il ne faut pas élaborer de procédure formaliste, avec sommation, etc. Comme les parties litigantes sont informées de la demande, elles ont, elles aussi, la possibilité de réagir sur ce point;

c) le délai prévu à l'article 747, § 1er, troisième alinéa, doit être expiré: on part de l'hypothèse selon laquelle le défendeur et le demandeur ont conclu et le défendeur s'est vu offrir la possibilité, dans le délai de quinze jours prévu à l'article 747, § 1er, troisième alinéa, de rédiger une réponse.

Une fois ces conditions remplies, la partie la plus diligente adressera une requête au président pour obtenir une fixation.

Cette requête, qui est portée à la connaissance des parties et de leurs avocats, peut susciter deux types de réactions:

a) ou bien aucune réaction, ce qui permet de déduire implicitement que toutes les parties reconnaissent effectivement que l'affaire est en état et que plus personne ne demande de délais pour rédiger des conclusions additionnelles: dans ce cas, le président procédera à la fixation et celle-ci sera portée à la connaissance de toutes les parties. Cette fixation produira tous les effets de la fixation au sens de l'article 750, § 1er (c'est pourquoi il convient d'adapter l'article 748, comme nous le montrerons ci-après);

b) ou bien une autre partie litigante réagit, et l'on en revient alors sans plus à la procédure visée à l'article 747, § 2, en procédant ainsi qu'il y est dit (mais sans contestation possible concernant l'applicabilité de cette disposition).

La procédure proposée présente l'avantage de maintenir la portée initiale des textes originaires des articles 750 (actuellement le § 1er) et 747, § 2, mais en ouvrant une troisième voie en faveur de la partie la plus diligente.

Bien entendu, on peut arguer du fait que c'est là un ajout superflu. Pourtant, la pratique montre qu'il faut absolument inciter à procéder effectivement à une fixation. Si, d'une part, on s'écarte de ce qui doit être la règle, à savoir la demande conjointe de fixation, et que, d'autre part, on vide de sa substance la lourde procédure de l'article 747, § 2, par une jurisprudence qui se développe, alors qu'il s'agit uniquement d'obtenir une fixation, l'ajout proposé est peut-être le

een rechtsdag te zien bepalen, dan is de voorgestelde toevoeging mogelijk de weg om de twee bestaande wegen te combineren en bij te dragen tot een efficiënt werken van het gerechtelijk apparaat.

Zoals reeds hoger aangetoond zal het effect dat in artikel 748, § 1, is ingebouwd ten aanzien van het gezamenlijk verzoek tot rechtsdagbepaling moeten worden uitgebreid naar de nieuw gekozen weg en zal dus de wijziging in artikel 748 moeten worden doorgevoerd: dit enkel voor wat betreft die modaliteit van rechtsdagbepaling die op éénzijdig verzoekschrift van de meest gerede partij, zonder reactie van andere gedingvoerende partijen door de Voorzitter wordt bepaald.

Frederik ERDMAN.

* * *

VOORSTEL VAN WET

Artikel 1

In artikel 748, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 3 augustus 1992, worden de woorden «of na bepaling van de rechtsdag overeenkomstig artikel 750, § 2, laatste lid», ingevoegd tussen de woorden «na het gezamenlijk verzoek om rechtsdagbepaling» en de woorden «zijn neergelegd».

Art. 2

Aan artikel 750 van hetzelfde Wetboek gewijzigd bij de wet van 3 augustus 1992, en waarvan de tegenwoordige tekst § 1 zal vormen, wordt een § 2 toegevoegd, luidende:

«§ 2. Indien alle partijen conclusies hebben neergelegd, richt, bij gebrek aan overeenstemming tussen hen, en na verloop van de termijn bepaald bij artikel 747, § 1, derde lid, de meest gerede partij een verzoek tot bepaling van de rechtsdag aan de voorzitter van de Kamer waaraan de zaak is toegewezen; dit verzoekschrift wordt ter griffie neergelegd in zoveel exemplaren als er partijen zijn. Het wordt door de griffier bij gerechtsbrief aan elke partij ter kennis gebracht en in voorkomend geval bij gewone brief aan hun advocaat.

De andere partijen kunnen binnen vijftien dagen na de verzending van de gerechtsbrief, op dezelfde wijze, hun opmerkingen aan de voorzitter of aan de door hem aangewezen rechter doen toekomen. In dat geval wordt door de voorzitter gehandeld overeenkomstig artikel 747, § 2, vierde, vijfde en zesde lid.

moyen de combiner les deux voies existantes et de contribuer à ce fonctionnement efficace de l'appareil judiciaire.

Comme nous l'avons montré ci-dessus, les effets prévus à l'article 748, § 1er, à l'égard de la demande conjointe de fixation doivent être étendus à la voie nouvellement tracée, si bien que la modification devra être opérée audit article, et ce uniquement en ce qui concerne la modalité de fixation à laquelle procède le président sur requête unilatérale de la partie la plus diligente, sans réaction de la part d'autres parties litigantes.

* * *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

A l'article 748, § 1er, premier alinéa, du Code judiciaire, modifié par la loi du 3 août 1992, les mots « ou après la fixation conformément à l'article 750, § 2, dernier alinéa » sont ajoutés *in fine*.

Art. 2

A l'article 750 du même Code, modifié par la loi du 3 août 1992 et dont le texte actuel constituera le § 1er, il est ajouté un § 2, rédigé comme suit :

«§ 2. Si toutes les parties ont conclu, la partie la plus diligente adresse, en l'absence d'accord entre elles et à l'expiration du délai prévu à l'article 747, § 1er, troisième alinéa, une demande de fixation au président de la chambre à laquelle l'affaire a été distribuée; cette requête est déposée au greffe en autant d'exemplaires qu'il y a de parties. Le greffier la notifie par pli judiciaire à chaque partie et, le cas échéant, par missive à son avocat.

Les autres parties peuvent, dans les quinze jours de l'envoi du pli judiciaire et dans les mêmes conditions, adresser leurs observations au président ou au juge désigné par celui-ci. Dans ce cas, le président procède conformément à l'article 747, § 2, quatrième, cinquième et sixième alinéas.

Bij ontstentenis van reactie van de andere partijen op het door de meest gerede partij neergelegde verzoekschrift wordt de rechtsdag door de voorzitter bepaald en brengt de griffier deze ter kennis van de partijen bij gewone brief aan hun advocaten. Heeft een partij geen advocaat, dan zendt de griffier hem rechtstreeks bericht bij gerechtsbrief. »

En l'absence de réaction des autres parties à la requête déposée par la partie la plus diligente, la fixation est effectuée par le président, et le greffier la notifie aux parties par lettre missive à leurs avocats. Si une partie n'a pas d'avocat, le greffier l'avise directement par pli judiciaire. »

Frederik ERDMAN.